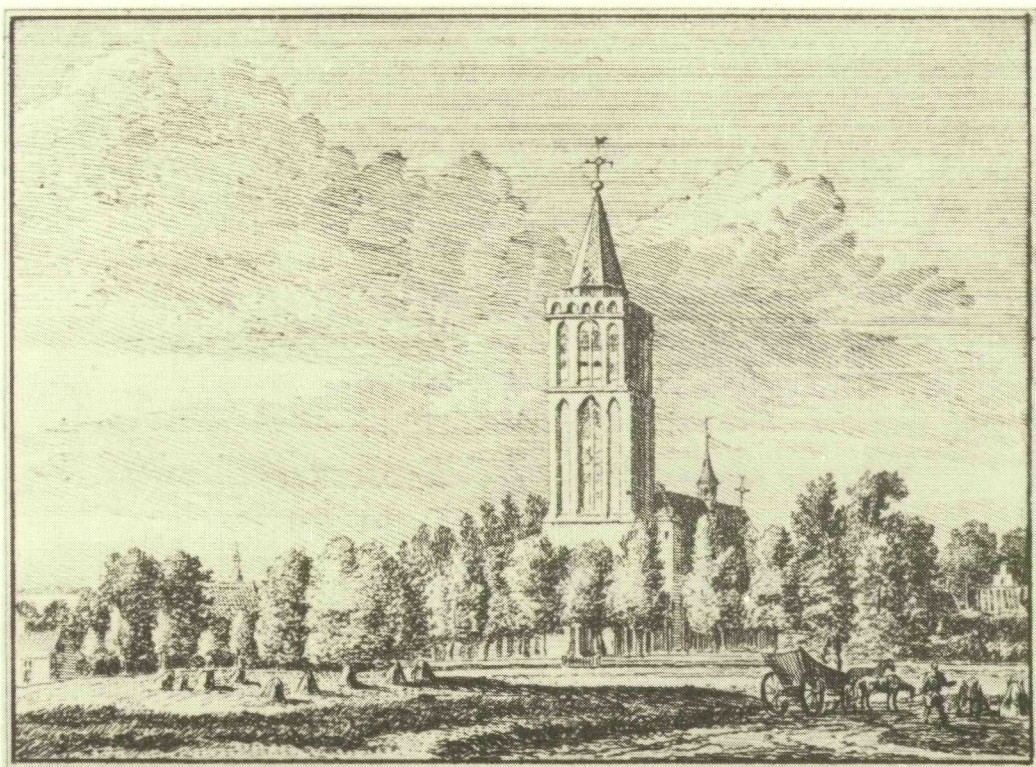

VAN ZOYS TOT SOEST

Tijdschrift van de HISTORISCHE VERENIGING „SOEST „

J. d. B. del.

Het DORP ZOEST.

H. S. f.

1ste jaargang, nr 3, winter 1980-'81

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:

Voorzitter : G. van den Beemt, Westerstraat 64, Amersfoort
Secr.-Penningm.: P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Overige leden, vertegenwoordigers werkgroepen:
Mr. E.A. Bánki, Hildebrandlaan 29, Soest
A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest
W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam

Redactiecommissie:

Eindredacteur : F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest
Leden : E. de Bree, Braamweg 54, Soest
P. Siegers, Van Straelenlaan 8, Soest
Vormgeving : F. Elsman, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie is voor 1980 vastgesteld op vijf en twintig gulden.
Betaling op de rekening van de Historische Vereniging Soest, bij de Rabobank te Soest no. 3599-02235.
Gironummer van de Rabobank is 212775.

1980-1981

Een nieuw jaar is aangebroken, 1980 is weer historie.

Als vereniging kunnen wij met een fijn gevoel terug zien naar het jaar dat achter ons ligt.

De belangrijkste gebeurtenis was het passeren van de verenigingsakte, de officiële oprichting van onze vereniging op 9 mei 1980.

Daarna volgden vele activiteiten, zoals de tentoonstellingen tijdens de Gildefeesten over boerengerei en archeologie. De tentoonstelling in het Prentenkabinet in samenwerking met de Fotokring "Astra", betreffende de karakteristieke boerderijen in Soest. Toen en Nu, vervolgens de excursie naar de grafheuvels en niet in de laatste plaats de contacten die onderling werden gelegd.

Met veel genoegen is door de redactie gewerkt aan de eerste afleveringen van ons tijdschrift.

Het tijdschrift moest leesbaar en interessant zijn en een schakel tussen ons allen. Naast deze eisen moest "Van Zoys tot Soest" ook representatief zijn en dat is het ook geworden. De fraaie vorm is in bijzonder grote mate te danken aan onze vormgever de heer F. Elsman die ons blad dit jasje gaf.

Daarnaast moet er veel en vakkundig typewerk worden verricht. Ook hier moet duidelijk een schakel liggen tussen de vormgever en de typiste. Paula Fijnenberg draagt hiervoor de zorg en we kunnen zeggen dat de samenwerking zeer vreugdevol is.

En dan de auteurs, die soms met grote liefde hun kennis op papier hebben gezet, terwijl zij dit nimmer hadden gedaan.

1980 was een belangrijk jaar en wij kunnen met intense tevredenheid en zelfs met enige verbazing terug kijken over wat er allemaal is gebeurd in het eerste levensjaartje van onze vereniging.

Er is ondanks het vele werk dat is verricht, nog heel veel werk blijven liggen.

Maar stel u gerust, er ligt nog werk voor vele en vele jaren te wachten.

De werkgroep Genealogie start binnenkort met de activiteiten.

Een eerste contactavond zal op 12 februari worden gehouden, alwaar zeer zeker fijne contacten zullen worden gelegd.

De werkgroep Archeologie heeft al heel wat afgegraven en in de komende maanden zullen de reeds bestaande contacten worden geactiveerd.

De opgraving van het klooster aan de Eemweg moet worden uitgewerkt.

Dat betekent, restaureren, tekenen, fotograferen en beschrijven.

Voorts heeft het bestuur een verzoek bij het gemeentebestuur ingediend om te bezien of de Prehistorische Grafheuvel op de Soester Eng "het Enghebergje" gerestaureerd kan worden.

Er zijn aangaande dit plan reeds contacten geweest met het gemeentebestuur en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort. De eerste reacties waren erg positief.

Er rest mij nog even terug te keren naar het begin van deze inleiding en wens u namens de bestuursleden een in alle opzichten voor spoedig 1981.

G. van den Beemt
(voorzitter)

DE HOFSTEDEN TE SOEST

Het Korte Eind en haar bewoners (II)

door Gerard Staalenhoef

In het vorige artikel zagen wij dat Gerrit uit 't Klooster in 1671 een huis en hofstede in het Korte Eind verkocht (1). Hoogstwaarschijnlijk had Gerrit daar nog een huis, hoewel dit nog niet is bewezen.

Wij weten wel dat zijn zoon Hendrik had "een vierde part in een huis en hofstede met d'aanhoorige Landerijen, gelegen op 't Korteijnde onder deeze Gerechte, gebruikt wordende bij Aart Gerritsen".

Na het overlijden van Hendrik wordt dit, op verzoek van de collaterale erfgenamen, geastimeerd. (2)

Dit gebeurde op 8 augustus 1708 door de schout Mr. Willem Henric Copes en de schepenen Cornelis Gerbrandsen en Gerrit Thomassen.

De waarde werd geschat op f 125,-. (3)

Het ligt voor de hand dat dit vierde part is gegaan naar zijn zusters Willempje en Annitje en naar zijn broer (?) Aart.

Helemaal zeker is nog niet dat Aart een broer was.

Vermoedelijk hadden deze drie ook reeds ieder recht op een vierde part en toen het kwart van Hendrik daarbij kwam had ieder dus recht op een derde part.

Voor wat betreft de beide zusters is het bewijs hiervoor te vinden in een acte van 30 januari 1709. (4)

Peter Roelen en Jan Janszen Kok komen dan bij Johan van Sandick, secretaris van Soest, mede namens hun respectievelijke huisvrouwen Willempje Gerrits en Annitje Gerrits en verklaren verkocht te hebben aan Aart Gerritsen tweederde part, waarvan hij zelf reeds het resterende derde portie bezat.

Het gaat hier om:

"Zeker huis, hov en hovstede, met het aanhoorige land ter grootte van omtrent twee morgen, ofte zo groot en kleen het zelve gelegen leid, onder deezen gerechte, daar aan d'eene kant Aart Volkenszen Schouten en aan d'ander zijde d'Ervgenaamen van Hendrik Janszen uit Klooster, ofte wie anders met regt daarnaast gelegen zouden mogen wesen". (5)

Wij hebben reeds gezien dat 1/4 een waarde had van f 125,-. Aart Gerritsen moest voor het tweederde part f 300,- betalen.

Bij deze verkoop worden als de belendenden genoemd Aart Volkenszen Schouten en de erfgenamen van Hendrik Jansen van 't Klooster.

Bij de beschrijving van de familie van 't Klooster is niet vermeld dat Hendrik Janse ook "geland" was in het Korte Eind. (6)

Wel blijkt dat zijn dochter Rijkje een huis en schuurtje "op 't Kort Eijnde" heeft nagelaten.

Aart Volkens Schouten is in 1705 (dus voor de verkoop) gehuwd met Annetje Jans van 't Klooster, een dochter van Jan Hendrikse en Evertje Aarts en een kleindochter van Hendrik Janse van 't Klooster.

Een snelle conclusie zou zijn dat Aart Volkense Schouten dus als belendende wordt genoemd als man van Annetje, die dit goed bij haar huwelijk heeft ingebracht.

"Het Korte Eind"

Huidige Ferd. Huijcklaan, hoek Kerkdwarsstraat.
(Schilderij in particulier bezit)

Maar wel een te snelle en foutieve conclusie.
Uit hun huwelijksvoorwaarden blijkt namelijk dat Annetje slechts inbrengt de helft van een morgen maatland in het Lange Eind, waarvan haar broer Hendrik de andere helft heeft.

Aart zelf brengt bij zijn huwelijk diverse goederen in, waaronder:

- een huis en hofstede met drie morgen weijland, gelegen op het korteijsd strekkende van de korteijsz brink tot aan de Neuvelsloot toe en
- een huis en hofstede met berg en schuur ende een morgen bouwland met nog een klein huisje daarnevens staande mede gelegen op het korteijsde, strekkende van de Brinck tot aan de doodweg toe. (7)

Helaas worden in deze huwelijksvoorwaarden geen belendenden vermeld.

Aart Volkense Schouten wordt beschouwd als een zoon van Volken Thomasz en Petertgen Aerts de Beer, genaamd Schouten, die bij hun huwelijk in 1673 beiden "aent corte-eijnde" woonden.

Schenken wij nog enige aandacht aan de beide schepenen die in 1708 het huis en hofstede, nagelaten door Hendrik Gerritse, taxeerden.

Gerrit Thomassen was hoogstwaarschijnlijk een broer van Volken Thomasz de vader van Aart Volkense Schouten.

Cornelis Gerbrandsen was een zoon van Gerbrand Peters en Antje Hendriks van 't Klooster, de dochter van Hendrik Janse van 't Klooster. (8)

Voetnoten:

1. Zie blz. 14 "Van Zoys tot Soest", Jrg. 1 nummer 2.
2. Collaterale erfgenamen zijn meestal verwanten in de tweede en verdere graad. Dus andere dan kinderen of kleinkinderen. Aestimeren wil zeggen het officieel, gerechtelijk, vaststellen van de waarde van onroerend goed.
3. RAU - Recht.Arch. nr. 1144 deel 24 fol. 179/179 vs.
4. RAU - Recht.Arch. nr. 1144 deel 24 fol. 198/199.
5. Ook hier weer een voorzichtige omschrijving omdat men kennelijk niet precies wist wie op dat moment eigenaar was van het belendende perceel.
6. Zie "Van Zoys tot Soest", Jrg. 1 nummers 1 en 2.
7. RAU - Recht.Arch. nr. 1144 deel 24 fol. 105/107 vs.
8. Zie "Van Zoys tot Soest", Jrg. 1 nummers 1 en 2.

DE PALTZ

door MW. C.A. Luitwieler

Op het Soester Hoogt ligt het landgoed "De Paltz".

Namen als "Stuif-hoogte" en "Stof-hoogte", die in het begin van de 19e eeuw, in de directe omgeving van "De Paltz" voorkwamen, wijzen op zandverstuivingen. Een deel van "De Paltz" zelf, werd vroeger "het Ezelsveld" genoemd.

Honderd jaar geleden was het hier nog een groot heidegebied. De oude postweg van Amersfoort naar Utrecht, waarover de postkoetsen reden, liep door dit gebied. Met grote snelheid ratelden de koetsen hier doorheen, want het was in deze omgeving niet pluis met struikrovers en bosgeesten.

Het landgoed veranderde ontelbare malen van eigenaar.

In de dertiger jaren, de crisistijd, zette men hier een boomkwekerij op, ten behoeve van het opkweken van een zgn. bosplantsoen. Nu is dat nog altijd te zien.

Er groeien nl. hemlocksparren, douglassparren, fijnsparren, hazelaar, meidoorn, boswilg, acacia, tamme kastanjes, populieren, esdoorns, kreutenboompjes, Amerikaanse eik, zomereik en behalve de gewone beuk, de rode beuk en haagbeuk. Deze haagbeuken ziet men onder andere in het labirynth, dat de toenmalige eigenaar daar voor zijn dochttertjes heeft aangelegd.

In plaats van een meelbes in het centrum of lachspiegels, ziet men een op een hunebed gelijkende "grot". Hier stond Mozes bij de stenen tafelen en een waterval, die de waterdoorgang door de Rode Zee voorstelde. In dit gebied is omstreeks 1895 een stenen bijl gevonden van ongeveer 2000 jaar voor Chr. en voorts een vuurstenen werktuig, dat waarschijnlijk bij de jacht werd gebruikt.

Tussen Den Dolder en het station Soestduinen aan het eind van het Beukenlaantje, kon de familie de trein laten stoppen en opstappen.

's Nachts hoefden ze maar met een lamp te zwaaien en de trein stopte. Dit recht is inmiddels vervallen.

Waarschijnlijk is er indertijd grond afgestaan, in ruilrecht om de trein aan te houden.

's Winters woonde de familie in Utrecht, "de Paltz" was hun zomerverblijf. Vanaf het dak van het huis kan men de schepen op de Zuiderzee zien varen, de bomen werden speciaal voor dit uitzicht kort gehouden. Bij de ingang van de oprijlaan bevindt zich een uitgeholde steen, hier stopte de postbode de brieven in.

De waterleiding was aangesloten aan die van het zwembad. De buis eindigde in een kom achter het huis. Bij de kom dronken reeën en damherten. Ook kikkers waren hier te vinden.

's Zomers ging men weleens met de ezelskar naar "de hoge teut" tegenover het voormalig museum van de luchtmacht, om te piknikken. Omstreeks 1920 liep een smalspoortreintje, het "Zeisterspoor" van Hoogte 50, via het vliegekamp naar Soestduinen.

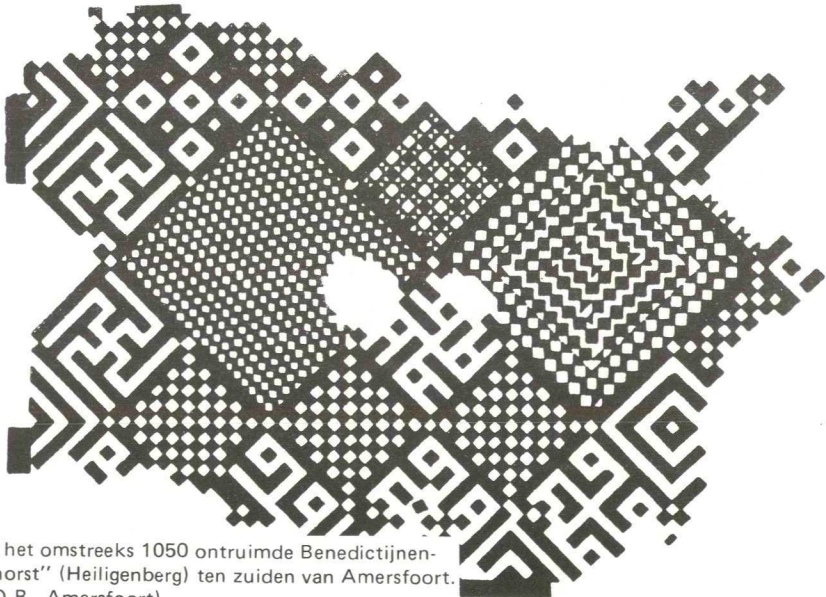
Literatuur: Jaarboek Oud Utrecht

GESCHIEDENIS VAN SOEST

Schenkeningen aan het klooster op de HOHORST

door P.J. van den Breemer

In de oorkonde van het jaar 1028, waarin ons Soest voor het eerst in de geschiedenis wordt genoemd, bevestigt keizer Koenraad II vroegere schenkingen aan het Benedictijnenklooster "Hohorst" op de Heiligenberg bij Amersfoort. In die tijd was juist Bernulphus tot bis-

Tegelvloer uit het omstreeks 1050 ontruimde Benedictijnenklooster "Hohorst" (Heiligenberg) ten zuiden van Amersfoort. (Tekening R.O.B., Amersfoort)

schop van Utrecht gekozen, na het overlijden van bisschop Adelbold in 1072. Bisschop Adelbold had veel goederen aan het klooster op de Hohorst geschonken, evenals zijn voorganger, bisschop Ansfridus. Ansfridus had het klooster zelf gesticht en heeft de laatste jaren van zijn leven in zijn eigen klooster doorgebracht. Die schenkingen waren door de toenmalige keizer ook bevestigd, dat wil zeggen, de keizer had er zijn goedkeuring aan verleend. De giften van Ansfridus worden al in het jaar 1006 genoemd.

Van deze oorkonde is een afschrift gevonden, maar hij wordt door deskundigen niet als "echt" erkend. En van de giften van bisschop Adelbold is er ook wel een oorkonde van vastlegging en bevestiging geweest, die evenwel nooit is gevonden.

Bernulphus nu wilde alles weer zo goed opgeschreven hebben en zo stond de voor Soest zo belangrijke oorkonde van Keizer Koenraad II van het jaar 1028.

De schenkingen zijn in twee groepen te splitsen, nl. bezit, afkomstig van Ansfridus en vervolgens goederen, of baten van goederen, afkomstig van zijn opvolger Adelbold.

Wij laten de lijst in zijn geheel volgen:

"Dit zijn de goederen, welke door Ansfridus aan dit
"klooster zijn gegeven;
"Het hofgoed Driel met alle bewoners, en heel het
"gebied dat er toe behoort,
"en de helft van de tolopbrengst in Vucht,
"en vijf kerken, gelegen in de dorpen Ermelo, Rheden,
"Zandwijk, Hemert en Leusden,
"tussen de nederzettingen Hees en Soest veertien
"hoeven, met alle families.

"De volgende schenking van Adelbold aan het boven-
"genoemde klooster, namelijk alle goederen, welke
"gravin Azala hem gaf;
"Het hofgoed te Lienden, Windesheim en Havensthe,
"en aan de Merwede ligt een plaats, Zwijsrechtse
"waard genaamd, in lengte en breedte tien en een
"halve mijl.
"In Maarn en in Soest zes en een halve hoeve.
"In Twente de hof van Ulst.
"Drie hoeven die graaf Dirk hem gaf als genoegdoening.
"Een kerk te Rotte, en de tienden van Deventer,
"van zijn landerijen van Gees, van Oosterbeek, van Elst,
"van Velp, van Zeist en van Amersfoort, en drie
"hoeven, de eerste in Deventer, de tweede in Elst,
"en de derde in Velp.

Van enkele van de genoemde plaatsen is de ligging niet, of niet met zekerheid bekend. Bijvoorbeeld "Saventhe" zou fout geschreven kunnen zijn: het is niet thuis te brengen.

Want foutloos was de oorkonde, die in het latijn is geschreven, zeker niet.

Soest wordt twee keer genoemd, en wordt eerst geschreven als "Zoys" en iets verder als "Soys".

De eerste vermelding luidt:

"Inter villas Heze et Zoys quatuordecim mansos cum omnibus familiis"

"tussen de nederzettingen Hees en Soest twaalf hoeven met alle bewoners"

en later:

"In Mandron et in Soys sex mansos et dimidium"

"In Maarn en in Soest zes en een halve hoeve"
 Het is bekend dat Maarn in de oudheid "Manderen" werd genoemd, welke naam men nog terugvindt in de boerderij "Mandersloot" in Maarn. Ook moet men gissen betreffende "Ulst"; is het Ulft of Olst". En het hof te Driel? Het huidige Driel bij Arnhem, of zou het Kerkdriel zijn, bij Tiel in de Betuwe? Omdat Ansfried, voor hij bisschop van Utrecht werd, bij Bommel woonde, als graaf van Teisterbant, is het zeer aannemelijk te kiezen voor Kerkdriel. Ook Zandwijk en Hemert zijn in die omgeving te vinden.

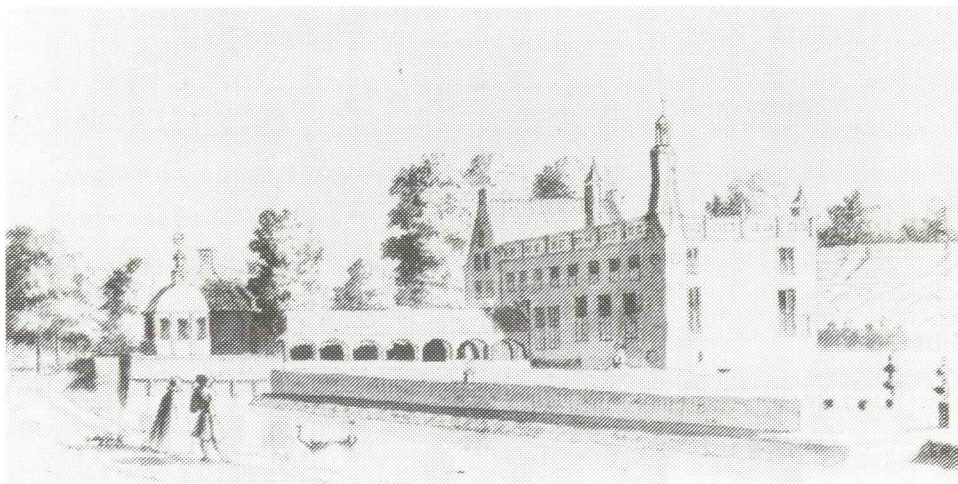
Zo is het klooster van het H. Kruis, en de H. Moeder Gods Maria en de H. Apostelen Petrus en Paulus verzekerd van inkomsten voor haar onderhoud en instandhouding.

Een arme horige bevolking heeft er maar voor te zorgen dat zij de haar opgelegde tienden bijeen krijgt. Een horige heeft onder een goed leenman wel zekere bescherming en zekere rechten, maar hij moet daarvoor zijn belastingen opbrengen.

"Lever zoveel turf, zorg dat het stro er is, en je moet het koren brengen bij de Hof, en ook die ganzen en die lammeren, want je bent nog zoveel schuldig"

Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe het allemaal is geweest. Zeker is dat in die tijd van ruwe zeden en gewoonten het leven van de gewone mensen moeilijk was. Totaal afhankelijk van de willekeur van de overheersers, die veel nodig hebben voor zichzelf, voor hun legertjes, en hun bestuursapparaat.

Het ging er vast niet zachtzinnig aan toe, en iemand die zich aan de tienden onttrok, werd zwaar gestraft. En die straffen waren "barbaars".

Het huis de Heiligenberg, waar voorheen het klooster "Hohorst" heeft gestaan.

Geraadpleegde literatuur:

- Jhr. W.H. de Beaufort : Geschiedenis van de landbouw in de
 Provincie Utrecht
 H. Halbertsma : Zeven eeuwen Amersfoort
 Dr. H. Klomp maker : Vaderlandse Geschiedenis
 F. Dionysium Mudzaert : De Kerckelijke Historie

"DOOD EN BEGRAVEN"

door F.S.I. Knaapen

Dood en begraven luidde het thema van een in de zomer van 1980 in het Centraal Museum te Utrecht gehouden tentoonstelling van schilderijen, rouwkleding, gebruiksvoorwerpen en rouwgebruiken van vroeger. In vroeger eeuwen werden dood en begrafenis met veel meer uiterlijk vertoon omgeven dan in deze tijden. De dood wordt in deze eeuw steeds meer op de achtergrond gedrongen. Wanneer men niet nauw bij een sterfgeval betrokken is, bemerkt men soms nauwelijks iets van de droefheid van de ander. Ook de reformatie heeft aan veel uiterlijke kenmerken van rouw een halt toegeroepen. Men diende zich zo veel mogelijk te onthouden van het dragen van rouwkleding, omdat dit gedachten aan catholycke gebruiken levend zou houden. De gewoonte bleek echter sterker dan de kerkelijke theorie; het rouwdragen was een onmisbaar teken van innerlijke droefheid. De mens heeft medeleven nodig voor de rouwverwerking.

Men kleepte zich in doffe, zwarte, overmatig lange gewaden (zgn. lamfers) die van het hoofd af tot op de grond sleepten. De randen van de hoeden werden naar omlaag geslagen.

De rouwrok, die onder de mantel werd gedragen had in de 18e eeuw opslagen van breed wit linnen, de zgn. "pleureuses". Dit woord is afgeleid van het franse werkwoord "pleurer", dat huilen/wenen/schreiden betekent.

Er waren zelfs hele modeboeken met beschrijvingen en afbeeldingen van rouwkleding op de markt, waaruit men naar staat en stand een keus kon maken. Dit leidde natuurlijk ook tot ongezonde uitwassen zowel in de steden als ook op het platteland.

Volgens oude opvattingen is de geest van een dode de levende mens niet erg welgegend. Men moest er dus voor zorgen, dat die geest de weg naar het eigen woonhuis niet terug zou kunnen vinden.

Daarom maakte men zich onherkenbaar door sieraden af te leggen en zwarte gewaden aan te trekken; door luiken en blinden van het huis te sluiten, gordijnen toe te schuiven, de spiegels in huis om te keren, zodat de ziel van de dode de spiegel niet zou bederven.

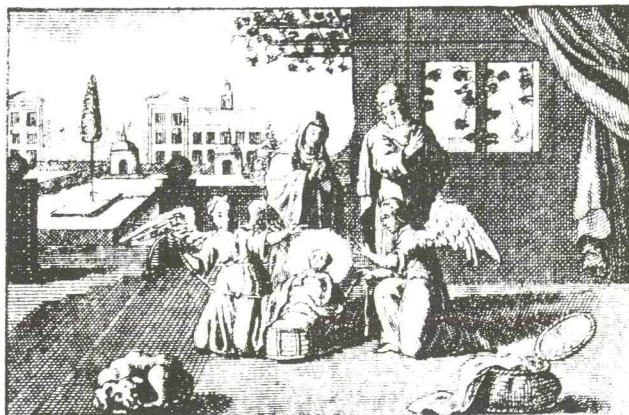
Oudtijds was rouw dus een middel om de vertrekkende geest te misleiden. Veel gebruiken rondom dood en begrafenis zijn tot het weren van geesten terug te voeren. Zo werd aan stro een geestwerende werking toegeschreven. Ik herinner mij, dat ik in 1932 voor het eerst in Bostel voor een huis een zwart houten kruis zag staan met daarop strowissen, waarbij de straat voor het huis met zand was bestrooid.

Ook op de Zeeuwse eilanden kende men het gebruik van bossen stro die op de deurstijlen werden gehangen. Direct na de begrafenis, werden deze dan verbrand.

In het Nederlandse Openluchtmuseum staan enige zgn. "dodenborden" (niet te verwisselen met de rouwborden, die men in oude kerken o.a. in de oude N.H. Kerk te Soest) ziet hangen. Het bord dat ik hier bedoel is een beschilderde plank, die voor de deur van het sterfhuys werd geplaatst. Voor een gehuwde was de plank zwart en voor de ongehuwde wit. In de tegengestelde kleur waren een doodshoofd met de letters RIP aangebracht.

Ook het zgn. "verluiden" kan tot de wering van geesten worden teruggebracht. In mijn geboorteplaats Alphen aan den Rijn kende men dit gebruik vroeger ook. Was iemand overleden dan werd (naar ik meen 's morgens om 11.00 uur) de klok geluid elke dag tot de dag van de uitvaart. Overleed een kind, dan werd een lichtere klok gebruikt. Het overlijden van de pastoor was een bijzondere gebeurtenis, en die werd dan ook (in 1938) bekend gemaakt door de grote klok van de parochiekerk niet

één kwartier per dag te luiden, doch drie maal een half uur per dag. Het luiden van de klok tijdens de gang van de kerk naar het kerkhof, dat vroeger meestal in de directe nabijheid van de kerk was gesitueerd en tijdens de begrafenis, zoals dit ook nog te Soest plaatsvindt, is niet alleen een stemmige begeleiding van de uitvaart, maar moet de mens die wat verder van de kerk afwoont of om een of andere reden de begeleiding van de overledene niet kan meemaken herinneren aan de vergankelijkheid van het leven en oproepen tot gebed voor de overleden ziel en de nabestaanden.

De N. Familie Luc. 2. v. 14.

Was iemand overleden, dan was het aan de "naobers" oftewel de buurtbewoners om het overlijden "aan te zeggen", de overledene af te leggen en hem naar het graf te dragen. Van streek tot streek verschilt het begrip "naober". Hier zijn dat de bewoners van de eerste zes huizen ter weerszijden van het sterfhuis; daar de overburen en de naaste buren tezamen; elders weer andere groepen. Ik heb in Zenderen (Ov.) eens een gesprek gehoord, waarbij werd vastgesteld wie dan wel tot de "naoberplicht" bij een overlijdensgeval geroepen waren. In streken, waar deze vorm van burenhulp niet leeft werd het afleggen c.a. door de familie gedaan, of wanneer zich ter plaatse een zusterklooster bevond, door twee zuster uit dat klooster.

In mijn geboortedorp zag ik vroeger dikwijls die twee zusters zwijgend voortlopen, een zwarte aktetas aan de hand, op weg naar hun werk van barmhartigheid. Zij gingen altijd lopend, hoe groot de afstand ook was.

In vroeger jaren werd dadelijk bij de bruiloft ook het doodshemd gereed gemaakt. Het behoorde tot de vaste uitzet.

Prof. Dr. Schrijnen schreef in de eerste jaargang van het Limburgs Jaarboek:

"Dit kleed is het eerste, wat de jonge vrouw voor zich en haar man spint. Het wordt oorspronkelijk met een draad en een naald om het lijk vastgenaaid. Deze naald is "heilig" en "gevaarlijk" tevens. Zij wordt dus doorgebroken en de stukken worden in de kist gedaan of men werpt ze in het vuur".

Het doodskleed of hemdkleed werd gemerkt met de letters van de voor- naam en niet met de geslachtsnaam; als de naam begraven werd, zou het geslacht uitsterven.

De kleur van het kleed of de wade (soms ook "waai" genoemd) was wit, dit in tegenstelling tot de kleding welke door de rouwenden werd gedragen; die was zwart. Alles was in stijl; zwart!

Ook de wasmerken in de kleding, zakdoeken, sieraden (gitjes), etc.

Ook de kinderkleding was aangepast met zwarte strikken en mutsen.

Rouwen en begraven was duur en bracht (soms uit een menselijk opzicht, waarbij men in rouw tegen elkaar opbood) mensen tot - of over de grens van het financieel toelaatbare.

Daarom werd de mogelijkheid geboden al vanaf de geboorte te gaan sparen voor de kosten aan de dood verbonden. De "Doodenbus" of "Dooden-fonds" zijn voorlopers van de latere begrafenisverzekering.

De "fondsenboer" ofwel de bode van het fonds, die wekelijks aan de deur kwam om de premie van 1½ of 2½ cent op te halen was een belangrijk man in die dagen.

Om aan misstanden op het gebied van rouw een einde te maken werd door de kerken op soberheid aangedrongen. Dit leidde in sommige kringen tot het beperken van de rouwdracht tot eenvoudige donkere kleding, waarbij een rouwband om de arm werd gedragen. Een heel brede (hier en daar om beide bovenarmen) wanneer het echtgenoot of kinderen betrof; een steeds smallere voor resp. ouders, grootouders, ooms en tantes of neven en nichten die men te betreuren had.

Een in het kraambed gestorven vrouw werd - gedekt onder een zwart kleed met daaroverheen een wit laken door zwangeren ten grave gedragen in de hoop op een vlotte bevalling. Ongehuwde meisjes werden door in het wit gestoken maagden uitgedragen. Was dit niet mogelijk, dan werd de taak overgenomen door mannen met witte handschoenen aan.

Niet alleen de uitmonstering van de rouwdracht tekende de welstand

van de betreffende familie, ook de plaats van begraven. Er waren ook heel vroeger begraafplaatsen in de open lucht, maar het gold als gelovige om binnen de muren van de kerk te worden bijgezet. Voor de reformatie gold het als voornaam, zo dicht mogelijk bij het altaar te worden begraven. In reformatorische kerken was een plaats in het koor zeer begerenswaardig, of voor de kansel. Het was goed, zolang het maar binnen de muren van het kerkgebouw was. Het kwam ook voor dat men om zijn belangrijkheid te demonsteren op zondag liet begraven binnen de kerk, tijdens de predikatie. In 1625 zien wij hoe de kerkeraad van Hoorn aan burgemeesters verzoekt toe te zien, dat op zondagen in de kerken waar gepredikt wordt, geen graven geopend worden en dat tijdens de dienst geen begrafenis zou kunnen plaatsvinden. Hier speelden toen nog geen gezondheidsoverwegingen een rol, doch vooral het onderdrukken van "grootsche en ydele manieren". De gezondheid werd eerst in veel latere jaren te berde gebracht. In 1770 werd Marten Schagen - in leven doopsgezind predikant te Utrecht - op het kerkhof aan de Bildt begraven "opdat hij de levenden niet zou schaden". Het was een radicale maatregelen in die jaren, zeker voor een predikant. Maar toen in 1795 de provisionele representanten van Holland het begraven op kerkhoven gelastten, wekte dat bij de conservatieve geesten groot verzet. De meer progressieven wezen op de Joden, die zoveel wijzer waren en altijd al op kerkhoven begraven hadden.

Hun begraafplaats te Ouderkerk aan de Amstel was al sedert 1614 in gebruik. In 1804 maakte Napoleon een einde aan het gekibbel en verbood het begraven in kerken. Reeds op 21 december 1813 stond de Prins van Oranje (de latere Koning Willem I) het weer toe. In 1828 kwam weer een verbod, zij het met enige uitzonderingen. Uiteindelijk maakte de begrafeniswet van 1869 definitief een einde aan het begraven in kerken. De enige uitzondering bleef de koninklijke grafkelder in de Nieuwe Kerk te Delft.

Over dood en begraven is nog veel meer te vertellen en wellicht komt dit nog eens in een volgend artikel. Misschien ook, dat u lezer, voor dit vervolgartikel wilt zorgen, omdat u weet hoe het vroeger in Soest toeging! Aarzelt u niet.

Literatuur:

- "Het Huiselijk en Maatschappelijk Leven onzer Voorouders" onder redactie van Prof. Dr. H. Brugmans c.a. Uitgave Elsevier 1931
- "De Heemliefde" door. D.J. van der Ven. Uitg. Rutgers, Naarden 1941
- "Folkloristische Woordenboek", door K. ter Laan, Uitg. Van Goor 1949

DE JAARKRINGLOOP van de Soester boer in de 19e eeuw

door Engelbert Heupers

De boer is gebonden aan zijn grond: zijn akkers, zijn hofstede en aan de wisselende seizoenen: lente, zomer, herfst en winter. Hij heeft liefde voor zijn grond. Zijn akkers vereisen onafgebroken zijn aandacht en vergen intensieve arbeid. Hij leeft heel dicht bij de natuur en is afhankelijk van de weersomstandigheden. Soms zou hij het weer wel naar zijn hand willen zetten. Dan bidt hij om regen, dan om zon, dan weer om beiden.

"Een droge maart, een natte april,
Dat is de boeren wens en wil"

In het diepst van zijn hart weet hij, dat hij het onmogelijke verlangt. Hij is steeds beducht voor het mislukken van het gewas. Mislukt de oogst, dan is zijn harde werken voor niets geweest en moet hij opnieuw beginnen en afwachten.

Zo mest, ploegt, egt, zaait en maait de boer het hele jaar rond, behalve in de winter, wanneer de grond bevroren of met sneeuw bedekt is.

Winter

Met Drie Koningen (6 januari) zingen de kinderen:

"Drie Koningen, drie koningen,
geef mij een nieuwe hoed.
Mijn oude is versleten,
M'n moeder mag het niet weten,
M'n vader het (heeft) geen geld,
Drie Koningen op het veld".

Mildere dagen zijn in aantocht, maar het is nog geen lente.

Wanneer het open weer blijft, begint de boer over "bouwen" te denken.

In februari of maart begint hij zijn akkers om te ploegen. Met paard en wagen brengt hij de stelploeg naar het land, waar het paard het ploegtuig of "ploegzeel" om krijgt.

Het krijgt een trens in de bek en een kinketting om; het is dan beter te wenden en te keren. De boer verwisselt zijn klompen voor een paar stevige, hoge schoenen of laarzen. Dan begint het ploegen. Hij maakt de eerste voor; "anvoren" noemt hij dat. Hij trekt de eerste voor in het midden van de akker. Rustig trekt het paard de ploeg voort door de rulle aarde. Voor na voor wordt omgelegd. Op de wendakker of het kopeinde keert de boer het paard en ploeg en trekt een nieuwe voor. Een kaarsrechte voor maken, is de trots van de boer of de bouwmeester, de eerste knecht.

Als 's middags om twaalf uur "de Engel des Heren" wordt geluid, gunt hij het paard en zichzelf een ogenblik rust. De meegenomen boterhammen worden opgegeten. Dan vat hij de ploegstok weer ter hand en zet hij zijn ploeggang voort, totdat om vier uur 's middags de boerin het "vierurenstuk" op het land brengt: boterhammen of pannekoeken met koffie. Opnieuw wordt de arbeid hervat. Nadat het diepploegen of "moren", zoals de boer het noemt, is gedaan en de akker is omgeploegd, wordt het "vaorend" of kopeinde van de akker omgespit. Dan ligt de akker klaar om het zaad te ontvangen.

Lente

April is de maand, waarin gezaaid en gepoot wordt. Bij het zaaien neemt de boer allerlei voorzorgen om van een goede oogst verzekerd te zijn. Zaaïen bij noorderwind is minder gunstig voor het ontkiemen van het zaad. Op maandag zal de boer bij voorkeur niet zaaien. Een onbekend aantal maandagen zijn "ongeluksdagen". Dit is een oud bijgeloof,

waaraan nog maar al te zeer geloof wordt gehecht. Zaaïen doet de boer bij voorkeur bij opkomende of afnemende maan; het liefst 's morgens of op de dag bij zonnig weer en weinig wind. Het koren zal dan hoog opschieten. Minder goed is zaaïen in de avondschemering. De boekweit evenwel wordt gezaaid bij afnemende maan en vochtig weer, zodat het zaaizaad blijft liggen en niet kan verstuiven. Wanneer de dag is vastgesteld, waarop gezaaid zal worden, dan worden de zakken met het zaaizaad op de boerenwagen geladen en naar de akker gebracht. De boer bindt zich de "zaaisloof" om het middel of neemt de zaaikorf, vult deze met zaaizaad en gaat dan met grote stappen over de bouwakker. Telkens grijpt hij met zijn hand in de zaaisloof en in een wijde boog, op de maat van zijn voetstappen, strooit hij gelijkmatig het zaad in de wachtende aarde. Het is haast een rituele handeling, die hij verricht. Vele boeren hebben voor het zaaïen een gebed gepreveld.

De Graanbouw; Het uitzaaien.
Kopergravure van J.A. Wiericx,
naar M. van Cleve

De Paasdagen, hoogtijdagen in het menselijk leven, vormen een korte onderbreking in het dagelijkse bestaan. De boer en zijn gezin gaan naar de kerk. De traditie wil, dat op de eerste Paasdag na de kerkgang de "boterlammetjes" op tafel komen. Iedereen krijgt krentenbrood met boerenboter te eten.

De aardappelen worden gepoot bij afnemende maan. De maan heeft, volgens de boeren, grote invloed op het weer en de groei der gewassen. Het aardappelpoten gebeurt met een pothout, een driepoot die telkens in de aarde wordt gedrukt en dan drie kuiltjes maakt. Vrouwen en kinderen houden de man met het pothout zo goed mogelijk bij en leggen telkens een pootaardappel in het gat en drukken dit dicht met de klompen.

Mei is de bloeimaand. Het jonge blad is aan bomen en struiken verschenen en de vruchtbomen staan in bloei. Vrome mensen noemen de maand mei ook wel de Marianaand. Het is een gewoonte het beeld van de H. Maagd Maria te omgeven met bloemen uit het veld of uit de tuin.

In mei, in de week voor Pinksteren, wordt gebeden voor de vruchten van de aarde en een goede bouw.

In april of mei worden de bonen gepoot.

"Als men vroeg bonen wil eten,

Moet men Sint Marcus (25 april) niet vergeten".

Maar 25 april is wel een zeer vroege datum om bonen te poten, want de IJsheiligen (11, 12 en 13 mei) zijn nog op komst en deze dagen staan bekend om hun nachtvorsten. Meestal wachtte de boer met bonen poten tot de de IJsheiligen.

Zomer

Juni is de zomermaand. Doorgaans begint de boer te hooien op 24 juni (Sint Jan). Vroeg in de morgen trekt hij met zijn dienstpersoneel, waaronder vele dagloners, naar de maatlanden, de wei- en hooilanden. De grasmaaiers, de zeis op de rug, stappen door het lange gras en kijken bij welke hoek zij het best kunnen beginnen. Nogmaals wordt de zeis met de strekel aangezet en men begint te maaien. Het afgemaaide gras wordt aan een zwad gelegd en komt in lange stroken op de grond te liggen. Is het zonnig weer en droogt het gras gauw, dan wordt het met de hooihark gekeerd. Ook vrouwen werken mee. Het hooi wordt aan kleine hoopjes gezet; oppertjes. De andere dag, bij goed hooiweer, worden de oppertjes weer uit elkaar gehaald en verspreid over het hooiland. Tegen de avond wordt het inmiddels flink gedroogde hooi aan grote hopen gezet. Dan komen de hooiwagens op het land, meestal getrokken door twee paarden. Het hooi wordt bij elkaar gebracht op één grote hoop. Met behulp van een weesboom wordt het hooi bij elkaar geschoven. De weesboom wordt getrokken door een paard. Eén knecht ment het paard en een andere knecht loopt steeds naast de weesboom voort. Het niet door de weesboom bij elkaar geschoven hooi wordt door hooiers bij elkaar geharkt. Met behulp van een gaffel wordt het hooi op de wagen geladen. De mannen leggen de weesboom over het voer hooi en binden het geheel met touwen vast. Het hooi wordt naar de boerderij gereden en opgetast in de hooiberg.

Wanneer het weer echter regenachtig blijft en de zon verstek laat gaan, dan verloopt het hooien en het inhalen van het hooi minder vlot. Het hooi, dat maar niet wil drogen, blijft op het hooiland liggen. De boer en zijn volk moeten beter weer afwachten. Maar is dan eindelijk het hooi binnen, dan trakteert de boer zijn volk op een borrel, het zogenaamde hooivet. De vrouwen krijgen een brandewijntje met suiker. De drukte in het boerenbedrijf blijft voortduren, want na de hooitijd volgt met Sint Jacob (25 juli) het roggemaaien.

Een paar dagen van te voren kijkt de boer of de roggekorrels rijp zijn. Dan begint het roggezichten, zoals het roggemaaien ook wel genoemd wordt. De maaiers, in de blauwe onderbroek en lange kousen, maaien met de zicht de rogge bijkans tot de grond toe af. Met behulp van de mat- of pikhaak wordt de afgemaaide rogge bijeengehouden. De maaiers worden op de voet gevolgd door de bindsters, vrouwen die de rogge samenbinden tot een lunt met stro.

Telkens hoort men, dat de strekel (streiksel) over het scherp van de zicht wordt gehaald. Dit is om de snede aan te zetten. Daar tussen door hoort men het gehamer van de haarhamer op het spit, waarmee de zicht wordt gehaald of scherper gemaakt. De muziek van het steeds weer scherpen van de zicht is van verre te horen.

Wanneer de garven samengebonden zijn, worden ze door de maaiers en de bindsters aan hokken gezet. De vrouwen zoeken de gevallen halmen bij elkaar en binden deze tot "warrebossen", welke voor veevoeder gebruikt worden. Daarna mogen arme mensen de nog achtergebleven korenaren bij elkaar lezen. Dit is een ongeschreven wet, waar de meeste boeren zich aan houden.

De boer praat over een vroege en late Sint Jacob. Een vroege Sint Jacob is, wanneer de rogge oogst op of kort na 25 juli van het land af en geborgen is. Van een late Sint Jacob is sprake, wanneer begin augustus de rogge is geoogst.

De Graanbouw; De oogst.
Kopergravure van J.A. Wiericx,
naar M. van Cleve

De roggegarven of -schoven worden per as van het stoppeland naar de boerderij gereden, waar de rogge op de hilt tussen de hanebalken wordt gelegd. Een gedeelte van de roggeoogst wordt ook wel boven op het hooi in de hooiberg gelegd, als daar plaats voor is.

"Met Sint Jacob en Sint An (26 juli),

Is het koren in de schuur of in de wan".

Op 10 augustus begint de boer met zaaien van knollen, wintervoer voor het vee. Sommige soorten zijn uitermate geschikt voor menselijke consumptie, vandaar de bekende spreuk:

"Wie knollen wil eten,

Moet Sint Laurens niet vergeten".

Herfst

Herfst is de tijd tussen zomer en winter, de tijd van het aardappel rooien en rogge zaaien.

September wordt de herfstmaand genoemd.

De boer begint eind september met de aardappeloogst, waarbij vele handen behulpzaam zijn. Kinderen worden van school thuisgehouden om met de aardappeloogst te kunnen helpen.

De aardappels worden met de greep losgestoken en rappe handen ontdoen het loof van de knollen. De aardappels worden aan een zweel gelegd om door de zon en de wind te drogen. Naderhand worden ze in manden verzameld en gesorteerd; grote bij grote en kleine bij kleine. De allerkleinste aardappeltjes, het zogenaamde kriel, houdt men apart. De zakken met aardappels worden met paard en wagen overgebracht naar de boerderij en daar in een schuur of vorstvrije aardappelkuil opgeslagen. Ook wordt de oogst wel geborgen in een kelder. Van de aardappelen bewaart de boer een deel als voorraad voor de winter. De rest wordt verkocht.

In de maand oktober wordt rogge gezaaid, nadat het aardappelland is bemest en omgeploegd. Vroege rogge zaait de boer reeds vanaf half oktober. Late rogge zaait hij heel de maand oktober door tot begin november, als het weer het toelaat.

November is de slachtmaand. De winter is in aantocht en er moet een nieuwe voorraad spek, vlees en worst worden aangemaakt. Het hele jaar door heeft de boer met zijn gezin pekervlees gegeten, afgewisseld met

een stuk spek of een metworst, die in de "wimme" hangt. Alleen als er geslacht wordt eet men vers vlees. Het slachten brengt veel bedrijvigheid met zich mee en het zijn hoofdzakelijk de vrouwen, die hier het meeste werk doen.

De boerenslachter wordt besteld en op een goede - voor het varken kwade - dag wordt de keu onder luid gekrijs en geschreeuw gekeeld en vakkundig geslacht. Als het dier door midden is gedeeld, volgt 's avonds het vetprijzen of "priezen". Bekenden en buurtbewoners komen naar het geslachte varken kijken. Er wordt koffie geschonken en zoete koek gegeven. Daarna krijgen de mannen een borrel en de vrouwen een brandewijntje met suiker. Het varken wordt bekeken en er wordt goedkeurend gemompeld als er veel spek aan zit. "Hoegtum zu'k spek" of "je hebt h'm goed gevoerd" en de eigenaar van het dier glom van tevredenheid. De mensen gaan dan ook niet weg, voordat ze de eigenaar geluk gewenst hebben: "dat je hem in gezondheid mag gebruuken" en "'t was een gezellig avondje geweest".

Winter

De winternevels hangen over de akkers en de velden. De decembermaand is aangebroken. Het zijn korte dagen voor de boer, die niet veel meer te doen heeft, als zijn vee te verzorgen. Hij doodt de tijd door hout te zagen en te kloven, want er moet elke dag voldoende brandstof zijn. Wanneer hij handig is, hanteert hij de hamer en de beitel en herstelt stallen en hokken en versleten gereedschap, zoals hooiharken, die hij van nieuwe houten pinnen voorziet.

Stil is de wereld, de zon laat zich slechts af en toe zien. 's Avonds zitten de boer, zijn vrouw en kinderen, de meiden en de knechten om de kolomkachel, of bij het open haardvuur. Er wordt koffie geschonken en de oude verhalen komen los. Iedereen weet wel enkele sagen en legenden; geheimzinnige en griezelige vertelsels, waar met open mond naar wordt geluisterd. Kinderen, zelfs ouderen, durven 's avonds in het donker niet meer naar buiten, bang dat zij besprongen worden door zwarte honden of andere spookdieren, die in de verhalen voorkomen.

De kortste dag nadert. Als Sint Thomas (21 december) maar voorbij is, dan beginnen de dagen weer te lengen.

De kerstdagen worden zonder veel drukte of uiterlijk vertoon gevierd.

De boer gaat met zijn vrouw en kinderen naar de kerk. Uitgaan doet men niet; hoogstens brengt men burens een bezoek.

Een kerstboom kent men niet.

Blijft het open weer, dan haalt de boer nog wel eens knollen van de akker, die toevallig achtergebleven zijn; maar hij weet, dat ze niet veel voedingswaarde meer hebben.

"Wanneer het kindje Jezus is geboren,
Hebben de knollen hun smaak verloren".

Met de jaarwisseling is het rumoeriger. Op oudejaarsdag worden oliebolletjes gebakken en 's avonds komt de karaf op tafel en wordt een borrel geschonken. 's Nachts om twaalf uur hoort men overal schieten. Lachend zeggen de mensen, dat dit is om de boze geesten te verdrijven.

Op nieuwjaarsdag gaat men de buurt rond om elkaar veel heil en zegen te wensen. Kinderen krijgen een oliebol op de vuist en arme mensen, die langs de deur bedelen, een cent of een halve cent.

De kringloop is volbracht. Een nieuw jaar staat voor de deur.

SOESTER VONDSTBERICHTEN

Ten behoeve van deze rubriek verzoeken wij toezending van alle gegevens, welke lezers ter kennis komen, hetzij door eigen waarneming, hetzij door mededeling van anderen.
Bij voorbaat hartelijk dank,

Redactie Van Zoys tot Soest

Peter van den Breemerweg 't Klooster

In een voor de aanleg van de rioolpersleiding van Soest naar Soesterberg gegraven sleuf, tussen de Eemweg en de Peter van de Breemerweg, is in de laatste week van oktober 1980 een klein gedeelte van de restanten van het klooster Mariënborg aangetroffen.

Reeds eerder, in 1958 en 1962, stuitte men bij gelijksoortige graafwerkzaamheden op dit terrein op muurresten van het klooster. Er werden toen wel door deskundigen waarnemingen verricht maar niet op tekening e.d. vastgelegd.

Al spoedig na de melding van de heer J.A. Bijl bleek, dat de vondsten te belangrijk waren om alleen een oppervlakkige verkenning uit te voeren. De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort werd gealarmeerd.

Een kijkje in de rioleringsleuf met daarin de grondsporen van een middeleeuws gebouw duidelijk aftekenend tegen de lichte, oorspronkelijke ondergrond.

(Foto: Riny Trost - Fotokring Astra)

Samen met de leden van onze vereniging hebben de heren W.J. van Tent (provinciaal archeoloog) en H. ter Schegget (hoofd velddienst) van bovengenoemde dienst, de muurresten, paalsporen en profielen in kaart gebracht.

Bij het onderzoek is met veel genoegen samengewerkt met de Dienst Gemeentewerken en de aannemer van het werk.

In de gegraven sleuf werden 2 meter onder het maaiveld, afvoeren (riolen) aangetroffen die ver onder het terrein doorlopen.

Aan de hand van de gevonden scherven etc. mag worden verondersteld dat de afvoeren tussen 1400 en 1450 zijn aangelegd.

Voorts zijn de restanten van funderingen gevonden die in sommige gevallen een dikte van 1 meter hebben en tot 2 meter onder het huidige maaiveld reiken. Dit opgaande metselwerk bestaat uit rode baksteen van een formaat 25 x 12½ x 5½ cm. Los aangetroffen kloostermoppen met een afmeting van 32 x 16 x 8 cm wijzen op het bestaan van oudere funderingen elders op het terrein.

In het zuid-oostelijke gedeelte van het terrein werden uitbraaksleuven van funderingen alsmede paalsporen aangetroffen.

De paalsporen hebben vermoedelijk behoord tot een houten gebouw.

Gezien de geschiedenis van het terrein (o.a. de verwoesting van het klooster door Maarten van Rossum in 1543) wekt het geen verbazing dat er geen complete stukken van huisraad e.d. zijn gevonden.

Als vondsten kunnen worden genoemd een interessant assortiment aardewerkscherven van potten, pannen, schalen etc. daterend vanaf ca. 1380 of iets vroeger tot ca. 1600.

In enkele afvalkuilen werden samen met aardewerkscherven en puin ook een niet kleine hoeveelheid dierenbeenderen aangetroffen.

Uit een eerste bestudering blijkt het vooral slachtafval te zijn afkomstig van varkens, runderen en vogels.

Naast een van de funderingen werden twee menselijke skeletten aangetroffen.

Thans wordt het gevonden materiaal bewerkt bij o.a. de ROB.

Ook de werkgroep Archeologie zal in de komende maanden de gevonden zaken bestuderen, restaureren, tekenen, fotograferen en uitwerken voor een complete publicatie in dit tijdschrift.

Werkgroep Archeologie,
G. van den Beemt/A. van den Dijssel

De Eem

Uit de rivier de Eem is bij baggerwerkzaamheden t.b.v. verbreding en verdieping een grote hoeveelheid laat middeleeuws aardewerk gevonden. De heer J.A. Bijl verzamelde de vondsten vanaf de stortplaats van de bagger te Amersfoort.

Een opvallende vondst is een vrijwel compleet versierd dolkmes.

De ROB te Amersfoort meldt dat tijdens de baggerwerkzaamheden op grondgebied van Amersfoort ook een stenen bijl is gevonden, behorende tot de Rössenercultuur (3500 v. Chr.).

Het prehistorisch werktuig is door de provinciaal archeoloog aangekocht voor het Provinciaal-bodemarchief.

G. van den Beemt

Dalweg

In januari 1979 werd, in een wegcunet op de Soester Eng een grote as-

kuil aangetroffen. Samen met de vinder de heer J.A. Bijl, onderzocht de Provinciaal archeoloog drs. W.J. van Tent deze kuil. Vondsten werden er echter niet in gedaan, zodat een datering onmogelijk is.

Jaarverslag ROB 1979.

De Palts

In november 1979 werd door Freule Rutgers van Rozenburg van de Palts, namens de gehele familie, een stenen hamerbijl uit het Neolithicum geschenken. Deze bijl was ca. 1895 gevonden tijdens het rooien van een stuk bos ten noorden van "De Paltz". Deponering van de vondst in het Provinciaal-bodemarchief, in bruikleen gegeven aan het Museum Flehite te Amersfoort.

W.J. van Tent,
jaarverslag ROB 1979

BOEKENPLANK

De bedoeling van deze rubriek is onze lezers te attenderen op publicaties op archeologisch-, genealogisch- of historisch gebied, waarbij wij streven naar vermelding van die boeken en tijdschriften, welke voor de "beschrijving" van Soest van belang zijn. Mochten u nieuwe uitgaven op dit terrein bekend worden, wilt u dat dan aan onze redactie melden?

Naast bovenbedoelde uitgaven worden van tijd tot tijd ook meer algemene titels, die een goed beeld geven van het leven van onze voorouders, resp. als leidraad voor onderzoeken op de door ons hierboven aangehaalde terreinen kunnen dienen, besproken.

In het archief van onze vereniging - beheerd door de secretaris - kunt u momenteel reeds de volgende tijdschriften aantreffen:

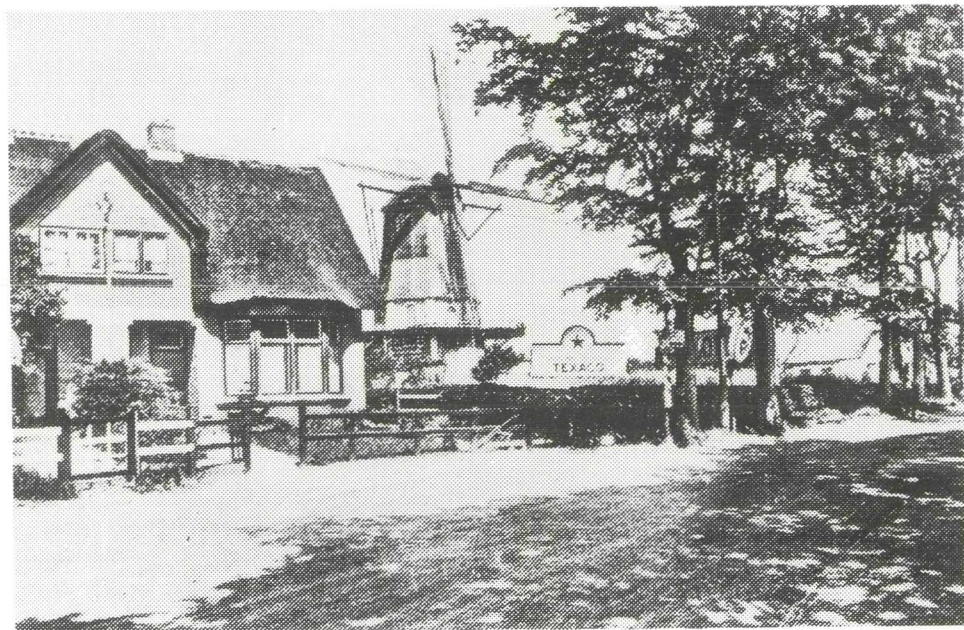
"Baerne" Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne" met als bijlage het volledige winterprogramma van de Kring.

In het oktobernummer van 1980 een levensbeschrijving van de kunstschilder Helmut R. van der Flier (1827-1899) door J. Kruidenier; en het slotartikel van Mevrouw E. Witsenburg-Horsman "Herinneringen aan Schoonoord", dat herinneringen oproept aan het leven op een lommerrijke buitenplaats in de laatste honderd jaar. Met fijne pen weet schrijfster niet alleen het vroegere familieleven te beschrijven, maar ook de kenmerkende eigenschappen, die elke nieuwe generatie bewoners meebracht.

"Historische Kring Eemnes" zond ons ook het nummer 3 van jaargang 2 van het gelijknamige tijdschrift met o.a. een rapport van de werkgroep genealogie betreffende gegevens van rooms-katholiek Eemnes rond 1859. Ook troffen wij een artikel aan over de geschiedenis van de Hervormde kerk te Eemnes.

O.i. interessant genoeg voor een toekomstige excursie "om de hoek van de deur".

Ook "Gens Nostra" het maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging behoort tot onze collectie.

Molen "De Vlijt" aan de Kerkstraat, thans ook historisch.

----- Doel. -----

Artikel 3. -----

1. De vereniging heeft ten doel het bevorderen van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis van de gemeente Soest en haar omgeving, alsmede van de bewoners daarvan door de tijden heen. -----
2. De vereniging tracht haar doel te verwezenlijken door: -----
 - a. onderzoek van bronnen en literatuur in openbare en particuliere archieven, bibliotheken en verzamelingen; -----
 - b. archeologisch onderzoek; -----
 - c. het verzamelen van voorwerpen van geschiedkundige waarde
 - d. het inrichten van tentoonstellingen; -----
 - e. het organiseren van lezingen, cursussen en excursies; --
 - f. het streven naar behoud van monumenten in de ruimste --zin van het woord; -----
 - g. het uitgeven van een tijdschrift; -----
 - h. de vorming van werkgroepen en commissies ter behartiging van de sub a. tot en met g. genoemde taken; -----
1. samenwerking met instellingen, stichtingen en verenigingen, zowel in als buiten Soest, die een soortgelijk doel nastreven; -----
- j. alle andere wettige middelen. -----

Nieuwe leden en donateurs

tot 31 december 1980

G. Boelhouwer	Lange Brinkweg 83	Soest
J.D. Bouwens	Eemstraat 1	Soest
P. v.d. Breemer	Nuyereind 2	Bakel (Nbr)
Jeroen Creton	Colenso 132	Soest
L. Dammers	Pieter de Hooghlaan 14	Soest
M.G. v.d. Deijssel-Tak	Ferd. Huijcklaan 1	Soest
A. Dirksen	Prof. Meijerslaan 58	Soest
E.J. van Doorne-Astrego	Kooiweg 4	Soest
Joh. G. de Haan	Vinkenweg 49	Soest
A.P.M. Luijben	Joh. Poststraat 63	Soest
W.F. van Oosten	Oude Utrechtseweg 36	Soest
E.J. Peters	Julianaplein 8	Soest
A. van Rootselaar	Park Rodichem 47	Huis ter Heide
Mr. P. Scholten	Gemeentehuis, Steenhoffstraat 2	Soest
Jeroen Spijker	Colenso 116	Soest
Ing. J.M. Strijker	Oude Utrechtseweg 13	Soest
P.G.M. Tebbens	Heuvelweg 8	Soest
A. Veenendaal	Schuilenburgerplein 1A13	Amersfoort
E.A. Verkruijsse	Olykeweg 15	Soest
A.J. van Vlaanderen	Utrechtseweg 179	Amersfoort
Rudi Vos	Lange Brinkweg 37a	Soest
M. Weeda	Plasweg 12	Soest